

In dit nummer:

**Mijn studententijd:
ds. H.K. Sok**

Pagina 3

**Prof. Selderhuis 25 jaar
hoogleraar**

Pagina 4 en 5

**Een Turkse wetenschapper
die zich verdiept in
christelijke theologie**

Pagina 8

Connect

VAN DE RECTOR

Verbouwing aan het Wilhelminapark

Wie naar de TUA komt, kan met volle teugen genieten van de pracht en praal die Gods schepping in het tegenoverliggende park laat zien. De verleiding is zelfs groot om niet ons gebouw binnen te gaan om te studeren of te vergaderen, maar om heerlijk in de zon te genieten van de natuur. Die keuze kan dan ook nog confessioneel-gereformeerd onderbouwd worden met verwijzing naar artikel 2 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis, waar gezegd wordt dat God Zich ook in het schone boek van de natuur openbaart.

De schoonheid van het park verklaart waarom in de loop der jaren menig mondeling tentamen daarin op een bankje of al wandelend is afgenomen, met als positief resultaat – bij welk cijfer ook – in ieder geval een portie vitamine D. Het prachtige Wilhelminapark verklaart eveneens waarom we zo aan die plek gehecht zijn. Gasten uit binnen- en buitenland prijzen ons steeds weer gelukkig met zo'n schitterende omgeving. Om dit alles willen we ons ruimteprobleem in het gebouw dan ook niet oplossen met een verhuizing, maar met een interne verbouwing. Dat

laatste is echter een hele tour, gelet op bestemmingsplannen en de regels voor monumentale gebouwen. Wij proberen nu onze goede naam ('nette mensen die zich aan de regels houden') te verbinden met slim kijken naar wat er allemaal wel kan.

Dat gaat ons ook wel lukken, want van binnenuit even naar buiten het park in kijken, maakt enthousiast en schept inspiratie. Zeker in deze tijd van het jaar.

Prof. dr. H.J. Selderhuis, rector

'Het dodenrijk zegt niet: Het is genoeg'

(Spreuken 30: 15 en 16)

Gods Woord komt hier naar ons toe met een ogenschijnlijk deprimerende boodschap. Het dodenrijk zegt nooit: 'Het is genoeg.' Wie korter of langer geleden de gang naar het graf moest maken, weet hoe pijnlijk waar dit is. Vooral wanneer u zelf ouder wordt en de kring van broers, zussen en andere generatiegenoten steeds kleiner wordt. De uitnodigingen voor bruiloften nemen af, terwijl die voor begrafenissen toenemen. Het graf heeft een onverzadigbare honger.

Het graf of het dodenrijk – daarmee bedoelen de verschillende Bijbelvertalingen hetzelfde. Met het Hebreeuwse woord 'she'ol' wordt de plek bedoeld waar iedereen na zijn of haar dood eindigt (vergelijk Pred. 3: 20). Voor ieder mens geldt dat op een dag het dodenrijk wacht.

Dat is een realiteit die zich slecht laat verdringen. We kunnen het ten hoogste voor enige tijd overschreeuwen – misschien wel letterlijk. Zolang we niet verstillen, ons niet bezinnen op de vraag waar we nu eigenlijk de hele dag mee bezig zijn, lukt het ons tot op zekere hoogte om onze sterfelijkheid niet onder ogen te zien. De Spreukendichter dwingt ons echter tot realiteitszin. Het graf heeft nooit een verzadigingspunt bereikt. Zoals vuur altijd blijft branden zolang er brandstof is, zal het graf blijven vragen om meer, zolang er nog mensen zijn.

Ook voor de mens Jezus Christus gold deze werkelijkheid. Zoals we belijden met de Apostolische Geelofsbelijdenis is Hij neergedaald in het dodenrijk. Tot het uiterste is Hij de mensen in alles gelijk geworden. Voor het dodenrijk was Hij echter te groot. Het graf

kon Hem niet vasthouden. Het onverzadigbare graf moest Hem op de Paasmorgen laten gaan. Zo komt in dit tijdperk na Pasen Gods Woord tot ons. Het getuigt van een open graf. Niet als stille getuige van wat eens daar in Jeruzalem is gebeurd, maar als een sprekend teken van Gods belofte in het heden.

De opstanding van Christus heeft het graf voorgoed veranderd. En heeft daarmee ons leven voorgoed veranderd. We eindigen nog steeds allen in het graf, maar het graf is niet langer ons eindpunt. De Zoon van God is de eerste mens die aan de andere kant van de dood uit het open graf is gekomen. Het graf is opengebroken. Het open graf is een sprekend teken van Gods belofte dat Hij niet zal nalaten om niet alleen de mens Jezus Christus, maar de hele mensheid op te

wekken uit de dood. Wanneer u uw echtgenoot of echtgenote, broer of zus, kind, kleinkind of andere dierbaren moet begraven, lijkt het graf hen onomkeerbaar te omsluiten. Het graf zegt nooit: 'Het is genoeg.' God wel. En op die dag zullen de doden worden opgewekt. Deprimerende woorden worden zo een levenslied.

Agenda

21 september 2022

16.00 uur

Promotie ds. B.A.T. Witzier. Titel van zijn proefschrift is 'Lezen in het licht van de Geest. Hermeneutische implicaties van het nieuwtestamentische spreken over het verlichtende werk van de Heilige Geest'.

24 september 2022

Start nieuw seizoen Vormingscursus. Cursus op zaterdagochtenden in Apeldoorn, Drachten, Sliedrecht en Goes. Iedereen die geïnteresseerd is in theologische onderwerpen, ongeacht leeftijd of vooropleiding, kan zich hiervoor aanmelden.

30 september 2022

15.30-20.30 uur

Symposium 'Kind en geloof'. Thema dit jaar is 'Als ze maar gelukkig zijn?!' – Hoopvol opvoeden in een seculiere samenleving', georganiseerd samen met Evangeliestek, Driestar hogeschool en de Bond van de Hervormde Zondagsscholen.

7 oktober en 18 november 2022

Cursus 'Krachtig Kerkelijk Onderwijs', bestemd voor predikanten, catecheten, bijbelstudieiders, kerkelijk werkers enz.

11 oktober 2022

10.00-16.00 uur

Symposium 'Spanningsvelden rondom werk in de kerk', georganiseerd samen met de RMU.

Paspoort

Naam:	Henkjan Ymker
Geboortedatum:	14 november 1998
Burgerlijke staat:	ongetrouwd
Woonplaats:	Meppen
Kerkelijke thuisgemeente:	CGK Nieuw-Balinge
Studiefase:	Master (admissiaal)

Colofon

TUA Connect is het relatieblad van de Theologische Universiteit Apeldoorn. Het magazine wordt kosteloos toegezonden aan alle leden van de Christelijke Gereformeerde Kerken, overige relaties en geïnteresseerden.

Steun ons!

Verschijsning

3 keer per jaar, oplage: 24.800

Redactie

Hans Bulten
Prof. dr. M.J. Kater
Jannemarie Vierbergen-Hakvoort
Anne Lok-Vader
Anja de With-Hoekman
Wilma van der Zande-de Roo
Aan dit nummer werkte tevens mee:
Pieter Fassò

Redactieadres

Theologische Universiteit Apeldoorn,
redactie TUA Connect
Wilhelminapark 4
7316 BT Apeldoorn
Tel. 055-5775700
e-mail: connect@tua.nl

Adreswijzigingen

Leden van de CGK: Landelijk
Dienstenbureau, Postbus 334,
3900 AH Veenendaal
e-mail: adressenbeheer@cgk.nl
Overige: aan het redactieadres

Vormgeving, drukwerk en distributie

Drukkerij Holland, Alphen a/d Rijn

Giften

IBAN NL64INGB0005463945
t.n.v. TUA te Apeldoorn
RSIN-nummer: 820205941. Giften
aan de TUA zijn fiscaal aftrekbaar.

ISSN: 1877-0770

Nog steeds profijt van oude pastorale adviezen

Na het avondgymnasium in Groningen te hebben afgerond, ging ds. H.K. Sok in augustus 1987 naar Apeldoorn, omdat de roeping tot het ambt hem 'op het hart gebonden werd.' Zijn tijd in Apeldoorn werd gekenmerkt door vele veranderingen. Niet alleen promoveerden prof. Peels en prof. Maris als eersten aan de TUA, maar ook kwam de Beknpte Gereformeerde Dogmatiek af – tot 'haast kinderlijke blijdschap' van prof. Van Genderen.

Ds. Sok als student.

14 t/m 18 november 2022
Week van de Vroege Kerk.

**17 en 24 november 2022,
19 en 26 januari 2023**

Lezingenserie van vier avonden, gehouden in resp. Wapenveld, Oldebroek, Wezep en Hattem. Sprekers en thema's: Prof. dr. H.J. Selderhuis (Morgen wordt het ook niks – Over heiliging), prof. dr. W. van Vlastuin (Eenheid gaat 'm niet meer worden – Over kerkelijke eenheid), prof. dr. H. van de Belt (Groeien? Ik sta al jaren droog – Over geloofsgroei) en dr. R.T. te Velde (Om hopeloos van te worden – Over de uitverkiezing).

30 november 2022

15.00 uur
Inauguratie prof. dr. A. Clement op de bijzondere leerstoel Theologie en muziek.

27 januari 2023

Afscheidscollege prof. dr. H.G.L. Peels i.v.m. diens emeritering.

Activiteiten vinden plaats Deo Volente en onder voorbehoud van coronamaatregelen. Meer informatie over deze en andere bijeenkomsten in de agenda op www.tua.nl.

Aan de studie in Apeldoorn heeft ds. Sok goede herinneringen: de colleges waren, in al hun onderscheid, 'gemoedelijk'. In het bijzonder noemt hij 'zonder afbreuk te willen doen aan de anderen' de uitzonderlijk goed voorbereide colleges exegetische Oude Testament van prof. Peels. Van de kritiekcolleges (colleges waarbij een student een 'preek' hield die vervolgens van commentaar werd voorzien door enkele studenten en de hoogleraren) heeft hij het meest genoten. Prof. Van 't Spijker, die vooral tijdens de colleges kerkrecht tussen de regels door pastorale adviezen gaf, werd door ds. Sok als een 'vaderlijke figuur' gezien. Zijn overlijden vorig jaar raakte hem dan ook persoonlijk.

Zoals de colleges onderling van elkaar verschilden, zo deden ook de docenten dat. Ds. Sok ziet bijvoorbeeld een overeenkomst – zowel inhoudelijk, als wat het uiterlijk betreft – tussen prof. Van Genderen en prof. Van 't Spijker enerzijds, en Calvijn en Luther anderzijds. Maar zoals Luther en Calvijn

beiden 'hun waardevolle bijdrage leverden', zo geldt dat eveneens voor de twee hoogleraren. Ook het 'non-conformisme' van prof. De Vuyst kon bij ds. Sok op veel waardering rekenen.

Aan sommige uitspraken van de hoogleraren denkt hij nog wel eens terug. Ds. Sok: 'Omdat ik het in de praktijk in het pastoraat vaak tegenkom dat de gedachte "loon naar werken" heel diep geworteld is bij ons mensen, denk ik nog vaak aan een uitspraak van prof. Van Genderen. Toen het eens ging over het feit dat wij mensen nogal eens bezig zijn met de vraag of we wel genoeg gedaan hebben om zalig te worden, zei hij een keer: "O, dat duivelse woordje 'genoeg'. Wanneer zou van iets van ons gezegd kunnen worden dat het genoeg is? Christus heeft genoeg gedaan!"' Die uitspraak blijft hem, ook vandaag nog, in zijn pastorale praktijk steeds bij.

'De gedachte "loon naar werken" is heel diep geworteld bij ons mensen'

tevast. De professionalisering betekent immers ook dat de kerkleden minder grip hebben op datgene wat er aan de TUA gebeurt. Ds. Sok is dan ook voorstander van een sterkere betrokkenheid op de kerken: 'Ik pleit voor openheid bij allen die verbonden zijn aan de TUA. Waar staan onze hoogleraren en docenten als het gaat om de onderwerpen die vandaag de dag op de synode besproken worden en in de kerken voor veel spanning zorgen?'

Paspoort

Naam:	H.K. (Harm Klaas) Sok
Geboren:	21 december 1959
Burgerlijke staat:	getrouwd met Gerry Uitslag
Kinderen:	drie zoons en een dochter
Studieperiode aan de TUA:	1987-1993
Standplaatsen:	Putten, Drogeham, Opperdoes en Urk-Ichthus (huidige gemeente)

Jubilerende prof. Selderhuis: 'Meer dan ooit onder de indruk van rijkdom en kracht Bijbel'

Prof. Selderhuis bij de uitreiking van het eredoctoraat door de Universiteit van Debrecen (Hongarije) in 2013.

De TUA-gemeenschap vierde dit jaar dat haar rector, hoogleraar kerkgeschiedenis en kerkrecht prof. dr. H.J. Selderhuis, 25 jaar hoogleraar is. In al die jaren bleef zijn werk niet beperkt tot Apeldoorn, maar was hij ook internationaal zeer actief. Dat blijkt bijvoorbeeld uit het eredoctoraat dat hij in 2013 van de Universiteit van Debrecen (Hongarije) ontving, maar ook uit zijn betrokkenheid bij het opzetten van de Europese onderzoeksinfrastructuur ReIRes en RESILIENCE.

Naar aanleiding van dit 25-jarig jubileum stelde de TUA op onder meer Facebook de vraag wat mensen graag van hem willen weten. Dit verzoek leverde een scala aan vragen op, die aan prof. Selderhuis zijn voorgelegd voor dit artikel.

Groot belang hecht prof. Selderhuis aan het Twents. Zijn Twentse afkomst, het feit dat hij bij de Duitse grens opgegroeid is, heeft hem geholpen bij het begrip en de lezing van de Duitse reformatie. Bovendien treft het hem bij lezing van de Twentse Bijbelvertaling steeds hoezeer die taal geschikt is om bijzonderheden uit het Hebreeuws en het Grieks weer te geven. Desondanks heeft hij nooit in het Twents gepreekt – de preek moet immers voor allen verstaanbaar blijven. De afkomst van het platteland heeft ook zijn arbeidsethos sterk bepaald. Dat hij iedere dag om vijf uur 's ochtends begint met werken, acht hij niet bewonderenswaardig: 'Dat doen de meeste andere

[!] boeren ook.' Hoewel hij het dus met weinig slaap doet, en hem dat prima afgaat, zou hij graag meer tijd hebben om de ongelezen theologische – en vooral kerkhistorische – literatuur bij te werken en er misschien zelf ook nog een paar boeken bij te schrijven.

In de 25 jaar dat hij nu hoogleraar is, heeft prof. Selderhuis zeer van zijn werk genoten: 'Ik heb gewoon prachtig werk door de enorme variatie van vakken en taken, door de variatie in mensen met wie ik te maken krijg, maar vooral door het zoveel bezig mogen zijn met Gods kerk en Gods Woord.' Toch ontkomt hij niet aan de nodige zelfkritiek. Zonder vroom te willen doen, realiseert hij zich dat hij vaak beter had moeten opletten wat hij gezegd, geschreven en gepreekt heeft: 'Ik mag weten dat de HERE genadig is, maar ik weet ook dat als ik meer met Hem geleefd had, ik meer dienstbaar had kunnen zijn.' Of hij zelf in al die tijd veran-

derd is, kan hij niet zeggen: 'Dat kan beter door anderen beoordeeld worden.' In ieder geval zijn de TUA en de kerken dat wel. Door al die veranderingen heen, wordt hij nog altijd door sommigen te licht bevonden, en door anderen te zwaar. 'Ik ben dus mooi evenwichtig gebleven', zegt hij daarover.

Die veranderingen in de kerken leiden tot de theologische kwestie die prof. Selderhuis het meest bezighoudt: ofwel de vraag die, in de woorden van een vraagsteller, 'als een visgraat in de keel steekt'. Dat is 'óf en hoe de kerk in ons land nog weer tot bloei kan komen'. Dit omvat in zijn visie zowel de vraag naar de kerk als zodanig, naar het wezen van de kerk en de manier waarop wij vandaag 'echt kerk van Christus [kunnen] zijn.' Die vraag is tegelijk de vraag naar het kerkrecht: hoe kunnen wij op die manier kerk zijn dat we enerzijds Gods Woord niet in gevaar brengen, maar anderzijds onze eenheid en verscheidenheid niet verliezen?

Gevraagd naar het theologische boek dat de afgelopen jaren de meeste indruk op hem heeft gemaakt, denkt hij eerst aan de Christus-trilogie van paus Benedictus XVI. Maar dan realiseert hij zich dat dit de Bijbel zelf is, waardoor hij in die 25 jaren 'via scripties, dissertaties en het horen, beoordelen en maken van preken meer dan ooit onder de indruk kwam van de rijkdom en kracht van dat unieke Boek'.

Verkeerslichten, sinaasappels en borrelnootjes: citaten uit de colleges van prof. Selderhuis

We vroegen onze studenten om prof. Selderhuis te citeren. Wat geeft hij hun zoal mee tijdens de colleges? Een kleine bloemlezing.

'Een gereformeerde kerk is net een IKEA-kast: kan op elke plaats staan, aan de buitenkant lijkt hij overal hetzelfde en de indeling is altijd verschillend.'

'Dwalingen zijn als borrelnootjes: ze hebben allemaal een ander jasje, maar de pinda vanbinnen is hetzelfde.'

Selderhuis citeert meer dan eens met instemming een uitspraak van prof. dr. W. van 't Spijker: '75 procent van de kerkelijke conflicten gaat terug op persoonlijke conflicten.'

'Er loopt een rechtstreekse lijn van Adam naar de CGK, alle andere denominaties zijn van die lijn afgeveken. Ben je het er niet mee eens? Dan moet je lid worden van de kerk die wél op die rechtstreekse lijn staat.'

'Kerkrecht is bedoeld om het verkeer tussen God en mensen en tussen mensen onderling "in beweging" te houden. Wij spreken over stoplichten, maar het zijn verkeerslichten. Verkeerslichten zijn bedoeld om het verkeer te regelen en aan de gang te houden. Kerkrecht is geen stoplicht, maar een verkeerslicht.'

'Het Heilig Avondmaal is als een dagelijkse sinaasappel: één of twee dagen kun je die vitamintjes wel missen, je wordt niet direct ziek, maar op de lange termijn gaat het niet goed.'

'Als je iets gewaagds zegt op de kansel, moet je het gewoon aan Calvijn toeschrijven. Dan is het altijd goed.'

'Over specifieke regels zegt de Bijbel niet veel, het is aan ons om hier in geloof mee om te gaan. Die regels kunnen dus veranderd worden. De dranghekken in Den Haag bij Prinsjesdag zijn bedoeld om de weg voor de koning te regelen, zo is het Kerkrecht ook bedoeld: om de weg voor de Koning vrij te houden.'

Een tip voor het tentamen: 'Gewoon heel veel opschrijven, dan zit er vast wel wat goeds tussen.'

Prof. Selderhuis als promotor

Het takenpakket van een hoogleraar is heel breed: college geven, onderzoek doen en daarover publiceren, congressen organiseren, en nog heel veel meer. Een van de taken is het begeleiden van promovendi bij het onderzoek dat zij verrichten. In de afgelopen 25 jaar zijn 21 personen gepromoveerd bij prof. Selderhuis. Tussen haakjes staan de onderwerpen waarover hun proefschrift ging.

K.K. Lim (2001) (De vrouw in het ambt)
 J. Kailus (2004) (Wet en Evangelie in Luther commentaar op de Galaten)
 W.A. den Boer (2008) (De theologie van Arminius)
 G. Jacob (2008) (Vreemdelingschap in het OT-commentaar van Calvijn)
 G. Schaap (2008) (Franciscus Ridderus (1620-1683))
 F.A.V. Harms (2009) (Gods bescherming van de Kerk)
 N.K. Lee (2009) (De predestinatieleer van de Heidelbergse theologen)
 J.K. Kim (2012) (De ambtsvisie van Melanchthon)
 S.H. Kim (2013) (De predestinatieleer bij Gomarus)
 M. Golverdingen (2014) (De Gereformeerde Gemeenten 1946-1950)
 D. Timmerman (2015) (Heinrich Bullinger)
 C.T. de Groot (2016) (Erasmus Sarcerius' Pastorale (1559))
 S. Ryu (2017) (Het psalmencommentaar van Melanchthon)
 P.D. Spies (2017) (De gereformeerde kerk in de Neder-Betuwe in het spanningsveld van politieke machten en maatschappelijke veranderingen)
 A. van Harten-Tip (2018) (De Dordtse kerkorde 1619. De ontwikkeling, context en theologie)
 Th. Klöckner (2018) (Heinrich Alting, 1583-1644)
 C.H.W. van den Berg (2019) (Anton Engelbrecht, 1487-1556)
 Y.E. Kartawidjaja (2019) (Muziek in de theologie van Maarten Luther)
 J.H. Hong (2021) (Caspar Sibelius en de Dordtse Synode)
 G.J. Baan (2021) (Theologisch-muzikale analyse van Bachs drie vroegste Paascantates)
 D.H. Kranendonk (2021) (Het pastorale onderwijs van Paul Bayns m.b.t. de uitverkiezing)

Dr. J. van 't Spijker: 'Als de kerk niet van Christus getuigt, is zij geen kerk meer'

Op 1 oktober 2021 promoveerde dr. J. Van 't Spijker, docent missiologie en evangelistiek aan de TUA, op zijn proefschrift 'To Participate in God's Mission: Looking for an Ecclesial Structure to be a Witnessing Church Today.' Naar aanleiding hiervan werd in juni 2022 een symposium gehouden met als thema 'Gods missie, onze agenda?!'

Gevraagd naar waar zijn proefschrift over gaat, heeft dr. Van 't Spijker met name vanuit de Schrift antwoord gezocht op de vraag naar het wezen van de kerk, met betrekking tot de zending. 'De Bijbel laat zien dat de kerk er is omdat God bezig is met de uitwerking van Zijn heilsplan. De kerk bestaat omdat God Zijn Zoon naar de aarde zond, om Zijn heil tot stand te brengen, om het heil uit te werken. De kerk bestaat als vrucht van dat werk van Christus. Het bestaan van de kerk is echter niet waar het om gaat. Het gaat God om de definitieve komst van zijn Koninkrijk, zoals het werkelijkheid zal zijn bij de wederkomst van Jezus. Daar werkt God op aan. Dat doet Hij nog steeds. En in dat voortgaande werk van God heeft de kerk

haar plaats. Zij leeft immers in de wereld en ze is in die wereld instrument in Gods hand, waardoorheen Hij, in en door Zijn Geest, Zijn werk voortzet.'

Zo blijkt de Bijbel te zeggen dat God er zorg voor draagt dat het heilsplan dat Hij uitgedacht heeft, door de kerk verwerkelijk wordt. Omdat het zendingswerk op deze manier werk van God is, spreekt men in de theologie over de missio Dei, Latijn voor 'de zending van God'. Die aanduiding geeft aan hoe God Zijn heilsplan uitwerkt en uitgewerkt heeft: de Vader zond de Zoon; de Vader en de Zoon zonden de Geest die intrek nam in de gemeente; de Geest leidt en inspireert (zendt) de gemeente tot op de dag van vandaag om echt kerk te zijn, zodat ze zich laat inschakelen in en deelneemt aan de uitwerking van Gods heilsplan.

Symposium 'Gods missie, onze agenda?!'

Op het symposium 'Gods missie, onze agenda?!' is samen met zendingswerkers doorgepraat met mensen uit de kerken, ambtsdragers, maar ook met studenten, missionair werkers en andere belangstellenden. Het ging over de vraag wat het betekent als de kerk zich werkelijk door God laat gebruiken in de voortgang van het werk dat Hij aan het doen is. Wat zijn daar de consequenties van als het gaat om de prediking, de inrichting van het kerkelijk leven, de kerkelijke activiteiten die binnen de gemeente plaatsvinden: prediking, pastoraat, catechese et cetera? Wat vraagt dit ook als het gaat om de opleiding van predikanten?

In de verschillende bijdragen kwam naar voren dat de kerk weliswaar in een crisis is terechtgekomen als het gaat om haar bestaan, maar een crisis is niet altijd een bedreiging. Een crisis biedt ook mogelijkheden. Alleen komt het erop aan die te zien. Er werd op gewezen dat de kerk in de wereld waarin zij bestaat vooral ook rekening moet houden met het feit dat de kerk helemaal deel uitmaakt van die wereld. Dat besef geeft de vragen waarvoor de kerk zich gesteld ziet een extra dimensie, die om serieuze doordenking vraagt.

Door alles heen was in de bijdragen duidelijk dat er vooral ook gekeken moet worden naar wat God met de kerk voorheeft, en naar wat Hij daadwerkelijk in en door de kerk doet.

Het was al met al een stimulerende dag waarbij ook nog eens werd genoten van een heerlijke interculturele maaltijd, klaargemaakt door een lid van de ICF-gemeente van Apeldoorn.

Dr. van 't Spijker na de maaltijd in gesprek met enkele deelnemers aan het symposium.

De christelijke leraar als gids

In de Sint Jan in Gouda vond begin dit jaar het symposium 'Christelijk Leraarschap' plaats. Het symposium werd gehouden naar aanleiding van het kort daarvoor verschenen boek *Gidsen*, geschreven door prof. dr. A. de Muynck, hoogleraar christelijke pedagogiek aan de TUA, en dr. A. Kunz, docent godsdienst aan Driestar hogeschool in Gouda.

Panelgesprek tijdens de presentatie van het boek *Gidsen*.

Het boek *Gidsen*, dat zowel geschikt is voor wie nadenkt over opvoeden en onderwijzen, als voor hen die nadenken over theologie en pedagogiek, is een christelijke schoolpedagogiek. Het gaat over het handelen van christelijke leraren en is met name ontstaan vanuit Driestar educatief, dat sinds 1944 bezig is met een bezinning op de christelijke pedagogiek. Directe aanleiding tot het schrijven van het boek vormde de bijzondere leerstoel christelijke pedagogiek, die Driestar educatief in 2016 aan de TUA gevestigd heeft.

Als christelijke schoolpedagogiek wil *Gidsen* een antwoord geven op de vraag hoe er vanuit een christelijke levensovertuiging gestalte te geven is aan het pedagogisch handelen. Daarmee vormt het boek een gesprek tussen de pedagogiek en de theologie. Volgens de auteurs zijn dat onderscheiden disciplines waartussen wederzijdse invloed bestaat. Die invloed vindt volgens hen niet alleen conceptueel plaats, maar ook praktisch. Het boek is dan ook geschreven vanuit de gedachte dat christelijke pedagogiek een persoonlijke geloofsrelatie veronderstelt. Deze werkt dan vanzelfsprekend door in het handelen van christelijke leraren.

Inhoudelijk betekent dit dat de leraar volgens *Gidsen* een 'gids' is, iemand die leerlingen richting wijst, en daartoe van Godswegen geroepen is. Dat richting-wijzen wordt in het boek 'betekenisvinding' genoemd. Dat de leraar de leerling gidst, betekent echter niet dat de leerling inactief kan blijven. Integendeel, hij moet zelf ook in beweging komen; het onderwijs is geen eenrichtingsverkeer vanaf de leraar, naar de leerling toe. Dit vertaalt zich in het boek naar een aandacht voor 'betekenisgeving,' naast de eerdergenoemde betekenisvinding, en is ook te zien in de keuze voor de pedagogische driehoek als uitgangspunt: leerling, leraar en leerstof worden steeds meegenomen.

Dat de leraar van Godswegen geroepen is te gidsen, betekent dat de auteurs gekozen hebben voor een zogenaamde 'opdrachtgeleide pedagogiek,' waarin het vertrekpunt niet genomen is in de kunde van de leraar, maar in de opdracht van God (vergelijk Psalm 78). Vanuit bovengenoemde pedagogische driehoek kon ook het Bijbelse spreken over de leerling als beeld van God worden ingebracht; het beeld Gods is immers ook relationeel op te

vatten, in verhouding staand tot de leraar en de leerstof.

Op scholen is reeds een positieve respons ontstaan rondom *Gidsen*, die voor prof. De Muynck en dr. Kunz een mooi uitgangspunt is voor verdere doordenking van de materie. Een paar voorbeelden. Op 28 juni jl. is op de TUA een expertmeeting over het boek gehouden, met collega-onderzoekers van verschillende universiteiten en organisaties. Tijdens deze bijeenkomsten gaven prof. dr. Doret de Ruyter (UvH), prof. dr. Gijsbert van den Brink (VU), prof. dr. Jos de Kock (ETF Leuven) en mw. Willemieke de Jong MSc (Driestar hogeschool) een reactie op het boek. Schoolleiders zien het belang ervan in en stellen het boek aan hun personeel ter beschikking. Daarnaast zullen er vanuit Driestar educatief webinars opgezet worden, om het gebruik van het boek te stimuleren. Zo lijkt het boek een toekomst in te gaan, waarin het christelijk onderwijs niet alleen met druk van buitenaf te maken heeft, maar ook en vooral bezig moet zijn met de vraag hoe een nieuwe generatie leraren beziel kan worden vanuit het ideaal van christelijk onderwijs.

Een Turkse wetenschapper die zich verdiept in christelijke theologie

Talha Fortaci, in 1990 geboren in Izmir, Turkije, werkt sinds oktober 2021 op de TUA aan zijn dissertatie over Michel Servet en zijn begrip van het christendom. Nadat prof. Selderhuis positief op zijn verzoek om in Apeldoorn te mogen studeren had gereageerd, en hij van de Turkse instelling TÜBITAK een studiebeurs gekregen had, geniet hij zeer van de mogelijkheid om aan een christelijke universiteit, in het bijzonder aan de TUA, te mogen studeren. Hij verwacht dit najaar met zijn promotieonderzoek klaar te zijn.

Na Turkse Taal en Literatuur gestudeerd te hebben aan de Universiteit van Anadolu en vervolgens Theologie aan de Necmettin Erbakan Universiteit, besloot Talha Fortaci zich in zijn master te gaan specialiseren in 'de geschiedenis van christendom en theologie'. Zijn masterscriptie, die ook als boek uitgegeven is, had dan ook de titel 'The Nestorian Church from the Beginning to the Present'. In 2018 begon hij aan een promotietraject van de Bursa Uludağ Universiteit, en dat is hij nu dus in Apeldoorn aan het voortzetten.

Hoewel hij nog niet veel kwijt wil over de inhoud van zijn dissertatie ('Ik zou het prefereren als u hem leest nadat mijn dissertatie uitgegeven is'), wil hij wel zeggen dat zijn studie van de geschriften van Servet (een tijdgenoot van Calvijn) buitengewoon boeiend en zorgvuldig geweest is. Servet is, in de woorden van drs. Fortaci, een 'uniek genie', die zowel in de geneeskunde als in de theologie totaal anders te werk is gegaan dan zijn voorgangers. Zo verwerpt hij in de theologie de 'traditionele doctrine van de Triniteit'.

De Apeldoornse docenten en de TUA-bibliotheek hebben zich voor zijn dissertatie verdienstelijk gemaakt. Naast het volgen van allerlei colleges (hij typeert dit als een 'buitengewone ervaring'), heeft hij hier beschikking over een groot aantal essentiële bronnen, waartoe hij eerst geen toegang had. Het toevallige contact met mensen aan de TUA waardeert hij ook zeer; hij geeft er dan ook de voorkeur aan om in de mensa (kantine) te studeren, in plaats van in de hem toegewezen werkkamer in het souterrain.

Van vrienden die in Nederland gewoond hebben, had drs. Fortaci reeds begrepen dat Nederland een erg mooi land is. Nu hij hier eenmaal is, kan hij dat alleen maar beamen en is hij blij hier te zijn. Ook over zijn verblijf aan de TUA is hij erg positief. Hij vindt de mensen hier buitengewoon vriendelijk en ze hebben hem zowel voor als na zijn aankomst in Apeldoorn erg goed geholpen. De mogelijkheid om in Nederland te studeren zou hij al zijn Turkse collega's toewensen. 'Als ik in Nederland zou wonen, zou ik graag aan de TUA studeren omdat de sfeer hier heel prettig is.' Hoe het voor hem is om nu zoveel tijd op een christelijke universiteit door te brengen? 'Ik moet zeggen dat we elkaar eigenlijk niet zo goed kennen. Doordat we elkaar slechts uit de verte zien, hebben we alleen wat vooroordelen. We moeten samenkomen en samenleven om in te zien dat die vooroordelen niet opgaan. Het is prachtig om samen te kunnen komen op de gemene deler van de menselijkheid, ongeacht wat je geloof is.' Drs. Fortaci zou het dan ook zeer toejuichen als de TUA met zijn Universiteit in Turkije een Erasmus-overeenkomst zou tekenen, zodat de studenten van beide universiteiten de gelegenheid hebben om van elkaar te leren.

Hermen van der Linden over zijn meeloopdag: 'Niet alleen onderwijs, maar ook echt bezig zijn met het Woord van God'

Wilt u bijdragen aan een duurzame leefomgeving?

Informeer naar drukwerk met bermgras uit bijvriendelijke bermen.

Met een duurzaamheidspaspoort in de hoogste categorie van:

Lees over onze circulaire aanpak op www.waardewenders.nl

DRUKKERIJ
HOLLAND BV

Herrejan Veenema

T 0172 - 432 297 E info@drukkerijholland.nl

Mijn naam is Hermen van der Linden. Ik zit momenteel in de zesde klas van het vwo op de Guido de Brès in Rotterdam-IJsselmonde. Het feit dat ik helemaal uit Zuid-Holland kom, vormt geen belemmering om in Apeldoorn te gaan studeren; er zijn meerdere mensen uit die provincie die dat doen.

Ik ging een meeloopdag doen, maar daarvoor was het voor mij al duidelijk dat ik theologie zou gaan studeren. Ik wist alleen nog niet aan welke universiteit. Ik ben uiteindelijk bij de TUA uitgekomen, waarover ik in mijn omgeving veel goede verhalen gehoord had. Zo sprak mijn predikant, die er zelf ook gestudeerd heeft, heel lovend over de TUA. Omdat de universiteit heel goed staat aangeschreven, was het voor mij vanzelfsprekend om een dag mee te lopen. Dat kon gelukkig, en wel op 16 december 2021. Toen was er bij veel andere universiteiten vanwege de pandemie niet zo'n mogelijkheid voor een fysieke meeloopdag.

Op het eerste gezicht lijkt het universiteitsgebouw niet heel groot, maar eenmaal binnen valt dat zeker mee. De professoren, maar zeker ook de studenten, waren heel uitnodigend. Voordat het college begon, vond er een soort kennismakingsgesprek plaats. Ik werd als het ware direct in de groep opgenomen, wat ik heel fijn vond. Ik heb uiteraard meerdere colleges van diverse professoren gevolgd. Elke hoogleraar gaf weer op zijn eigen manier college, wat wel een fijne afwisseling gaf. Ik was al vroeg in de ochtend aanwezig, zodat ik die dag meerdere colleges kon bijwonen. Dat kan ik iedereen die ook wil komen meelopen zeker aanraden: dan heb je aan het eind van de dag een compleet beeld. Ik heb zelf colleges Exegese Oude Testament/Nieuwe Testament, Hebreeuws en Godsdienstwetenschappen bijgewoond.

Daarnaast vindt er tijdens de meeloopdag ook een gesprek plaats met de studieadviseur, mevrouw Van der Zande. Eventuele vragen kunnen dan beantwoord worden. Ik zou dus, mocht je meelopen, zeker vragen stellen. Een student heeft mij ook een rondleiding door het gebouw gegeven. Datgene wat mij tijdens die rondleiding het meest opviel, was de grote bibliotheek. Zoals ik al zei: de universiteit is van binnen groter dan je in eerste instantie zou denken. De christelijke overtuiging van zowel docenten als studenten was heel duidelijk te merken. Er wordt niet alleen maar onderwijs gegeven, maar men is er ook echt bezig met het Woord van God. Je voert dus onderzoek uit en spreekt met elkaar over alles wat met God te maken heeft. Voor mij is dat heel belangrijk. Deze betrokkenheid op God en zijn Woord was vooral tijdens de colleges merkbaar, wanneer de professor aan het einde van zijn rede nog een christelijke boodschap meegaf en niet zomaar het college afsloot. Bij dat alles viel het me ook op dat iedereen heel benaderbaar was, ook als het ging om discussies over het christelijk geloof.

Kortom, ik vond de meeloopdag zelf een heel goede ervaring. Ik heb veel gezien en geleerd en raad de lezer zeker aan om, indien mogelijk, een dag mee te komen lopen. Het helpt je om een keuze te maken aan welke universiteit je wilt gaan studeren. Maar weet vooral ook dat het God is die jouw levensweg bepaalt.

Wil je ook een dag komen meelopen om te kijken of theologie studeren wat voor je is? Dat kan! Ga naar www.tua.nl en klik op 'Dag meelopen' voor meer informatie over deze mogelijkheid. Je kunt je daar ook meteen aanmelden.

9 redenen waarom je de master Herbronning Gereformeerde Theologie zou moeten volgen

Voor iedereen die altijd al op academisch niveau iets heeft willen doen met theologie, is de Theologische Universiteit Apeldoorn gestart met de master 'Herbronning Gereformeerde Theologie'. Deze laagdrempelige deeltijdmaster van 60 EC (studiepunten) heeft als insteek om theologie te verbinden aan de (beroeps)praktijk van de studenten.

Wat is er zo bijzonder aan deze master? Negen redenen om te kiezen voor deze TUA-master:

1. Rijke inhoud

De gereformeerde theologie is heel rijk en heeft alles te maken met de vele aspecten van het leven. Tijdens de master Herbronning Gereformeerde Theologie ga je daar schatten uit putten. Dat doe je bij modules als 'De Bijbel lezen in de 21e eeuw', 'Vrijheid, recht en gerechtigheid' en 'Christelijke wijsheid in praktijken van leiderschap'. Dit is een master die wat met je doet.

2. Hedendaags

We duiken niet alleen in het verleden, maar leggen altijd de link naar het heden. Hoe wordt hier nu over gedacht? Wat betekent wat we in de Bijbel lezen voor vandaag? En voor jou?

3. Verbinding met jouw beroepspraktijk

Tijdens de master wordt de link gelegd naar jouw huidige of beoogde beroepspraktijk. Wat betekent de gereformeerde theologie voor jouw dagelijks werk als jurist, docent, beleidsmedewerker of arts? Hoe kun je daar verdieping in aanbrengen? Je kiest modules die aansluiten bij jouw

interesse. En bij het schrijven van de thesis kies je een praktische of theoretische vraag die voor jou relevant is.

4. Colleges alleen op woensdag

Colleges worden verspreid gegeven over vier collegeperiodes per jaar, elk van zes weken, en altijd op woensdag. Lekker duidelijk en compact. Je kiest zelf in welk tempo je mee wilt doen. Zo houd je ook tijd over voor andere belangrijke dingen.

5. Laagdrempelig

Slechts 60 EC: De master telt 60 studiepunten, verspreid over (keuze)modules van elk 15 EC, die je in je eigen tempo kunt behalen. Je kunt dus twee jaar over deze master doen, maar ook één, of zelfs vier jaar!

Toelating: Je kunt instromen zonder een vooropleiding in de theologie. De precieze eisen staan op www.tua.nl, in het onderwijsmenu, onder Master 'Herbronning Gereformeerde Theologie'.

6. Goede sfeer

De Theologische Universiteit Apeldoorn is

een kleinschalige instelling, prachtig gelegen aan het lommerrijke Wilhelminapark. Studenten en docenten kennen elkaar en hebben oog voor elkaar. En: de lijntjes zijn kort.

7. Gereformeerde identiteit

Van de studenten wordt gevraagd instemming te betuigen met de gereformeerde belijdenisgeschriften of deze te respecteren. Een groot deel van de studenten kiest voor deze master vanwege de gereformeerde identiteit van de TUA en haar docenten. Die identiteit is verweven met alle colleges. Dat betekent overigens niet dat iedereen over alles hetzelfde denkt, integendeel! Dat maakt het juist zo boeiend.

8. Betaalbaar

De master Herbronning Gereformeerde Theologie is betaalbaar, zeker in vergelijking met andere opleidingen. Helemaal als je in het verleden nog geen andere master hebt behaald. De actuele tarieven vind je op www.tua.nl, in het onderwijsmenu, onder Master 'Herbronning Gereformeerde Theologie'.

9. Uniek

De bovengenoemde redenen samen maken deze master uniek in zijn soort. Kom het zelf ervaren tijdens een meeloopdag! Je bent welkom op de woensdagen waarop college wordt gegeven. Welkom!

Wil je meer weten over de master Herbronning Gereformeerde Theologie? Kijk dan voor meer informatie op www.tua.nl. Je bent ook van harte welkom om een keer geheel vrijblijvend een dag te komen meelopen om te kijken of je het wat vindt!

Van links naar rechts: William de Hek met echtgenote, Meeuwis Veldhoen met echtgenote, Puck de Wilde met vriend, Charlotte Glasbergen-Molenaar met echtgenoot en Jantine Donker.

Geslaagden

De **bachelor** is de afgelopen periode gehaald door: *Jantine Donker, Charlotte Glasbergen-Molenaar, Puck de Wilde, Evert van Wolfswinkel* en *Leonard van 't Wout*.

- Op 4 februari 2022 is *M. (Meeuwis) Veldhoen* geslaagd voor de **master theologie**. Zijn scriptie had als titel 'Een hoopvolle verandering. Een exegetisch onderzoek naar Paulus' gebruik van metamorfose in 2 Korintiërs 3:18'.
- Op 11 april 2022 was het daarvoor de beurt aan *W.P. (William) de Hek*. Titel van zijn scriptie was 'Affectieve theologie. Affecten in de antropologie en theologie van de Loci communes van 1521 en de Loci praecipui theologici van 1559 van Philipp Melanchthon'. William ontving het predicaat

'cum laude'. Hij heeft inmiddels een beroep aangenomen naar de CGK te 's-Gravendeel.

Het curatorium heeft op 16 juni 2022 drie broeders via het **admissie-examen** toegelaten tot de predikantsopleiding van de TUA. Het betreft:

- *M.C. (Marco) de Lijster*. Hij is 38 jaar, gehuwd, leerkracht op de School met de Bijbel in Nieuwer Ter Aa en lid van de CGK van Utrecht-West (ICF).
- *J.W. (Jan Willem) van Panhuis*. Hij is 41 jaar, gehuwd, docent Engels aan de Pieter Zandt scholengemeenschap in IJsselmuiden, lid van de CGK in Nunspeet.
- *J. (Jan) Post*. Hij is 34 jaar, gehuwd, jeugd-werkadviseur bij het Interkerkelijk Kenniscentrum en pastoraal jongerenwerker in de CGK Urk-Maranatha, waar hij ook lid van is.

Promoties

- Op 11 april 2022 promoveerde *P.D. (Petronelle) Baarda*. Titel van haar proefschrift is 'Floreren. Een praktisch-theologisch onderzoek over positieve psychologie in de praktijk van het onderwijs.'
- Op 28 juni 2022 promoveerde *H. (Hessel) Visser*. Zijn onderzoek ging over 'Translating Person, Gender and Number into Naro. PGN-markers in Naro and their impact on Bible Translation'.

Hessel Visser, geflankeerd door zijn uit Botswana afkomstige paranimfen.

Even voorstellen

In de achterliggende periode slaagden *W.L.W. (Willem Kater), R.B.J. (Richard) van der Linden* en *B.H. (Bernd) Mussche* voor het proponentsexamen. Hiermee hebben zij preekconsent verkregen in de Christelijke Gereformeerde Kerken. We stellen hen hieronder kort aan u voor:

Naam: Bernd Mussche

Geboortedatum:

16 februari 1995

Burgerlijke staat:

getrouwd met Melinda Mussche-Bettink

Kinderen: geen

Kerkelijke thuis-

gemeente: CGK Ede

Hoofdvak: Dogmatiek

Verwachte afstudeerdatum: september 2023

Aansprekende uitspraak van een theoloog:

'Wahrer Mensch werden hieße: Gott weider zuerkennen, was God zukommt, Gott Gott sein lassen, das erste Gebot erfüllen und damit sich so arm und leer und in allen Dingen so auf Gott angewiesen sehen, wie wir es nun einmal als Menschen sind.' (Hans Joachim Iwand)

Naam: Willem Kater

Geboortedatum:

06 augustus 1988

Burgerlijke staat:

getrouwd met Ruth Kater-Berkhof

Kinderen: Charlotte (6),

Isabel (4), Josephine (1)

en Rosemarie (0)

Kerkelijke thuisgemeen-

te: CGK Ede

Hoofdvak: Dogmatiek

Verwachte afstudeerdatum: zomer 2023

Aansprekende uitspraak van een theoloog:

'Hem zoeken is Hem vinden en Hem vinden is Hem prijzen.' (Augustinus)

Naam: Richard van

der Linden

Geboortedatum:

13 juli 1972

Burgerlijke staat:

getrouwd met Marieke van der Linden - van

Vuuren

Kinderen: Daan (18) en

Liza (16)

Kerkelijke thuisgemeente: CGK Gorinchem

Hoofdvak: Praktische theologie

Verwachte afstudeerdatum: eind 2023

Aansprekende uitspraak van een theoloog:

'Wer bin ich? Den oder jener? (...) Wer ich auch bin, Du kennst mich, Dein bin ich, o Gott!' (Dietrich Bonhoeffer, Gevangenis Berlijn – Tegel, juli 1944)

Themadagen over 'Geloven en zien – christen zijn in een onttoverde wereld'

Jaarlijks zijn onze docenten en studenten gezamenlijk twee keer een paar dagen bijeen rondom een themaprogramma. Dit gebeurt tijdens de integratiecolleges (op de TUA) en tijdens de themadagen (op een locatie in (meestal) het buitenland). Dit jaar vonden de themadagen in verband met corona plaats in afgeslankte vorm en helaas niet in het buitenland, maar toch waren het mooie dagen met een interessant programma. Onderwerp was 'Geloven en zien – christen zijn in een onttoverde wereld'. Een kleine impressie in enkele foto's.

In de prachtige Victorkerk in Apeldoorn vonden diverse lezingen plaats.

Dr. Rob Compaijen sprak over 'Oog voor schoonheid' – Over een wereld waarin water niet meer is dan H₂O'.

Doorpraten tijdens de lunch.

Enkele van de hoogleraren in gesprek.

De lezing van dr. Frank Bosman ging over 'Oog voor Virtual Reality?' – Over de (on)mogelijkheid van een digitale kerk'.

Aan het eind van de eerste dag vond in de Grote Kerk aan de Loolaan in Apeldoorn een evensong plaats met de TUA-cantorij o.l.v. dr. Hanna Rijken (foto: Koos Mechelsen)

Vertalen is verrassen

De TUA heeft iets met Bijbelvertalen. De *founding father* van de TUA, prof. F.P.L.C. van Lingen, een befaamd taalkundige, behoorde na zijn emeritaat in 1909 tot de mannen van het eerste uur bij het beraad over een nieuwe Bijbelvertaling. Daarna heeft prof. L.H. van der Meiden in de jaren voor en na de Tweede Wereldoorlog zich intensief ingezet voor de voorbereiding en later de revisie van de nieuwe Bijbelvertaling, de NBG-1951. Het stokje werd overgenomen door prof. B.J. Oosterhoff, die lange tijd deel uitmaakte van de revisiecommissie NBG-1951. Vanaf 1994 werd ondergetekende als supervisor betrokken bij de Nieuwe Bijbelvertaling, die als NBV in 2004 zou uitkomen. Aan de revisie die de naam NBV-21 zou krijgen en waarvan vorig jaar een eerste exemplaar aan de koning werd overhandigd, heb ik als lid van de begeleidingscommissie met vreugde meegewerkt.

Niet alleen bij docenten, maar ook bij studenten van de TUA was en is er veel interesse voor Bijbelvertalen. Tineke Bol-Drieënhuizen liep als student stage bij het NBG in Haarlem, en is daar nu al jaren in vaste dienst. Ook andere studenten liepen stage in Haarlem, enkelen in het kader van een excellentietraject. Een oud-student, Rineke van Rijn, werkt als Bijbelvertaalter in Tsjaad. Twee andere oud-studenten hebben zich jarenlang in Tanzania als Bijbelvertaler ingezet: Albert Verhoeff en André Kamphuis, beiden hebben inmiddels als translation consultant prachtig werk kunnen verrichten bij de totstandkoming van Bijbel(delen) in verschillende talen. Dat laatste geldt niet het minst voor oud-student Hessel Visser, die decennialang met zijn vrouw Coby in Botswana werkte om de Bijbel in het Naro te vertalen. In juni verdedigde hij aan de TUA zijn proefschrift over Bijbelvertaalarbeid, begeleid door twee Bushmen als paranimfen, die voor deze bijzondere gelegenheid uit Botswana naar Apeldoorn waren gekomen.

De wereld van het Bijbelvertalen is en blijft boeiend en vaak verrassend. Vrijdag 19 mei werd in Haarlem een symposium gehouden onder de titel 'Vertalen is verrassen', ter ere van de inmiddels gepensioneerde dr. Jaap van Dorp, die heel veel betekend heeft voor het Bijbelvertaalwerk in Nederland en daarbuiten. Hem werd bij deze gelegen-

heid een feestbundel aangeboden onder dezelfde titel *Vertalen is Verrassen*, waaraan door maar liefst 38 collega's, de meesten uit de kring van het Nederlands-Belgische Oudtestamentische Werkgezelschap, een bijdrage was geleverd.

Zelf schreef ik in deze bundel een artikel over de slotverzen van Psalm 139, die door veel Bijbellezers en predikanten gelezen worden als een gebed tot de HERE of Hij wil toezien dat de dichter geen verkeerde weg opgaat. Zeker na de vloekbede in de verzen die eraan voorafgaan, zou de dichter aarzelen, de hand in eigen boezem steken: mogelijk zit ik ook verkeerd? In mijn bijdrage probeer ik aan te tonen dat dit nu net niet de bedoeling van deze verzen is. De gangbare psychologiserende uitleg lijkt mij onjuist. In Psalm 139:24 vraagt de dichter God niet in onzekerheid om te controleren of hij geen verkeerde weg gaat, maar vraagt hij in vertrouwen dat God zal vaststellen dat hij geen verkeerde weg gaat. Hij zit niet in de kring der spotters en gaat

niet op de weg der goddelozen: laat de HERE dit zelf vaststellen. Deze uitleg vond ik tot mijn verrassing ook... bij Calvijn. Als een der zeer weinige exegeten die dit gezien hebben. Mijn artikel mondt uit in het voorstel om het woordje 'of' in de vertaling van Psalm 139:24 te vervangen door het woordje 'dat'.

Vertalen is en blijft verrassen, in veel opzichten. Dit soort verrassingen wens ik docenten en studenten aan de TUA ruimschoots toe. De Bijbel, het Woord van God, is altijd weer rijker en dieper dan we ooit wel dachten. Niet voor niets besteden we aan de TUA zoveel tijd aan de studie van de brontalen. Om vervolgens exegetisch, vertaaltechnisch en hermeneutisch de brug te slaan naar de doeltalen, naar het heden.

Prof. dr. H.G.L. Peels, hoogleraar Oude Testament

Dit artikel is eerder als blog verschenen op www.tua.nl

Topopleiding!

Elk jaar wordt onder studenten van alle hogescholen en universiteiten een enquête uitgezet waarin hen gevraagd wordt hun opleiding op een groot aantal punten te beoordelen. Het gaat dan om onder meer de inhoud van de opleiding, de docenten, de toetsing, de studiebegeleiding, de faciliteiten en de aansluiting bij de beroepspraktijk. Uit de ingevulde enquêtes komt dan per opleidingssoort een ranglijst, die gepubliceerd wordt in de Keuzegids Universiteiten. Afgelopen najaar kreeg de bacheloropleiding van de TUA voor de tiende keer op rij het predicaat 'Topopleiding' binnen de theologie. Dat is heel eervol. We hebben onze studenten na het bekend worden van de uitslag tijdens de koffiepauze dan ook getraakteerd op gebak.

Ook de universiteit in Wageningen, waar ik vandaan kom, doet het goed in de ranglijst. Met koeienletters staat 'Topleiding' op de deur van het onderwijsgebouw Forum vermeld. Hoewel wij in Apeldoorn daar niet

mee pronken, mag het toch best eens een keer gezegd worden. Bij dezen dus! Nu is het inmiddels ook tien jaar geleden dat ik bij de TUA begon... maar er zal wel geen sprake zijn van een oorzakelijk verband ;-). Rond het verschijnen van deze Connect hoop ik overigens met pensioen te zijn en de score van de TUA op afstand te volgen.

Onlangs zag ik in een interne notitie dat de inhoud van het studieprogramma en de identiteit van de TUA voor studenten de

belangrijkste redenen zijn om voor de TUA te kiezen. Misschien is het toch maar goed dat we 'Topopleiding' niet op de voordeur aan het Wilhelminapark gehangen hebben. Veel belangrijker is het immers om onze eigen identiteit van een klassieke gereformeerde opleiding te koesteren. Klassiek vanwege de aandacht voor de grondtalen van de Bijbel en de bronnen van de Reformatie. Niet om de as daarvan te bewaren, maar om het vuur brandend te houden. 'Denken om te dienen,' de slogan van de TUA, met een knipoo naar Wageningens 'for quality of Life.'

Ir. W.J.A. Hanekamp, voorzitter College van Bestuur

Naschrift van de redactie: in het volgende nummer van *Connect* hopen we meer aandacht te besteden aan het vertrek van ir. W.J.A. Hanekamp en de komst van diens opvolger, A.J. Dorst MSc.

300 meter boeken verwerken

Hoewel ik al geruime tijd als student-assistent aan de TUA werk, ben ik sinds vorig jaar begonnen aan een nieuwe klus. Daarover zal ik u hier iets vertellen. In eerste instantie fungeerde ik voornamelijk als facilitair medewerker, maar vorig jaar kreeg ik er een andere taak bij:

het uitzoeken en opruimen van de ruime driehonderd meter boeken die de bibliotheek van de TUA uit de nalatenschap van prof. Peter Walter heeft gekregen. Gelukkig is er naast mij ook nog iemand anders aangesteld om zich met het verwerken van deze gigantische hoeveelheid

(hoofdzakelijk Duitstalige) literatuur te vermaken.

De bibliotheek kreeg ineens de gelegenheid flink uit te breiden door deze schenking van de bibliotheek die prof. Selderhuis vanuit Duitsland had laten overkomen. Daar begon mijn eerste klus: ik ben gevraagd om mee te helpen met het uitzoeken van die boeken, door in de catalogus te kijken of ze al in onze bibliotheek staan. Als gevolg daarvan heeft een aanzienlijk deel elders een bestemming gekregen, maar er bleef nog meer dan driekwart van de collectie over. Maar waar moesten die boeken uitgestald worden?

Gelukkig bood diezelfde nalatenschap van prof. Walter uitkomst: met de verhuizing van zijn bibliotheek is ook een aantal mooie kasten meegekomen die in de senaatskamer (vergaderkamer, red.) geïnstalleerd zijn. In de zomer van 2021 stonden

de kasten klaar en konden ze worden ingedeeld. Ook die klus heb ik voor mijn rekening genomen. Daarna ben ik ook gevraagd om de boeken in de bibliotheekcatalogus te zetten. Het systeem waarmee dat moest gebeuren is tamelijk complex, maar gelukkig heb ik mij er snel wegwijs in kunnen maken.

De bibliotheek is zodoende aangevuld met veel rooms-katholieke theologie en filosofie. De protestantse theologische literatuur die ik er af en toe tussen ontdekte, heeft elders een bestemming gekregen, omdat onze bibliotheek die al had.

Kortom: het is een flinke klus, maar met mijn deeltijdstudie in de master Herbronning Gereformeerde Theologie ernaast kan ik op een prettige manier afwisselen tussen de studie en het verwerken van de boeken.

Andries de Jong, student-assistent

A. Huijgen, 'The Lasting Value and Limitations of the Canons of Dordt', in: Henk van den Belt e.a. (red.), *A Landmark in Turbulent Times: The Meaning and Relevance of the Synod of Dordt (1618-1619)*, R5AS 84. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2022. ISBN 9783525560563, p. 411-426, € 145,-.

P.L. Rouwendal, 'A Slight Modification in a Classic Formula. The Extent of the Atonement in the *Judicia* at the Synod of Dordt', in: Henk van den Belt e.a. (red.), *A Landmark in Turbulent Times: The Meaning and Relevance of the Synod of Dordt (1618-1619)*, R5AS 84. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2022. ISBN 9783525560563, p. 193-198, € 145,-.

Dit boek bevat de bijdragen van een congres naar aanleiding van de vierhonderdste verjaardag van de Dordtse Leerregels. Prof. Huijgen verkent wat theologisch de blijvende waarde van de Dordtse Leerregels is en welke beperkingen na vierhonderd jaar zichtbaar zijn. In dit artikel beschrijft dr. Rouwendal waarom de klassieke formulering dat Christus genoegzaam voor alle mensen stierf, niet in de standaardvorm, maar in een licht gewijzigde vorm in de Dordtse Leerregels is opgenomen. De interpretatie van de klassieke formule door de Remonstranten maakte deze wijziging noodzakelijk.

A. de Muynck en A.J. Kunz, 'Having a great thinker as a companion: Toward a didactical framework for studying core texts at the last stage of teacher education', in: Brooks, E. e.a. (red.), *Literature and Character Education in Universities: Exploring Core Texts from across the Disciplines*. New York: Routledge, 2022. ISBN 9781003162209-3, p. 59-76, £ 96,-.

Dit artikel bespreekt hoe aanstaande leraren voor hun professionele ontwikkeling kunnen leren van het lezen van bronteksten. Er wordt betoogd dat leraren vooral iets hebben aan het lezen van gezaghebbende bronnen als ze zich ook verbinden aan de auteur van deze teksten. Er worden een aantal richtlijnen gegeven hoe dit er in de praktijk kan uitzien.

A. de Muynck, 'Theology In The Classroom: How Tensions Help Teachers Reform Their Ideas On Education', in: *Verbum Christi: Jurnal Teologi Reformed Injili* 8(2) 2021, 163-179.

Leraren vinden het doorgaans moeilijk om hun dagelijkse praktijk te verbinden met theologische begripsvorming, bijvoorbeeld ten aanzien van het beeld van de mens. In het artikel wordt uitgezocht hoe dit komt. Ook wordt betoogd dat het omgaan met spanningen in het beroep een belangrijke aanjager is voor het leren theologiseren, iets wat in een christelijke lerarenopleiding bevorderd moet worden.

G.A. van den Brink (vertaling), *Machtige Arm, lijdende Knecht* (Luthers uitleg van Jesaja 53). Apeldoorn: De Banier, 2022. ISBN 9789087187323, 152 p. € 17,95.

Enkele van Luthers laatste colleges gingen over Jesaja 53. In een combinatie van wetenschappelijke exegeese en actuele toepassing beschrijft Luther Jezus Christus als de lijdende Knecht. Gaandeweg komen veel thema's ter sprake die Luther levenslang hebben beziggehouden. Dit boek kan zodoende uitstekend dienen als een kennismaking met Luthers theologie. De vertaling van dr. Gert van den Brink is de eerste Nederlandse vertaling ooit.

Michael Mulder e.a. (red.), *Covenant: A Vital Element of Reformed Theology: Biblical, Historical, and Systematic-Theological Perspectives*, Studies in Reformed Theology 42. Leiden: Brill, 2021. ISBN 9789004503311, 392 p., € 68,-.

Dit boek biedt een multidisciplinaire bezinning op het thema van het verbond, vanuit historisch, Bijbel-theologisch en systematisch-theologisch perspectief. De wisselwerking tussen exegeese en dogmatiek in de bundel laat de potentie en relevantie van dit Bijbelse motief zien. Het blijkt van vitaal belang om bruggen te slaan tussen Gods openbaring in het verleden en de actuele vraag hoe vandaag met Hem te leven. Met bijdragen van o.a. A. Huijgen, M.C. Mulder, A. de Muynck en A. Versluis.

Herman J. Selderhuis, 'Augsburg in Heidelberg – Der reformierte Umgang mit der Confessio Augustana', in: Günter Franke e.a. (red.), *Die „Confessio Augustana“ im ökumenischen Gespräch* *The Augustan Confession in Ecumenical Dialog*. Berlin: De Gruyter, 2021. ISBN 9783110683769, 484 pagina's, € 30,95.

Hoe hebben gereformeerde theologen in de 16e en 17e eeuw de Lutherse geloofsbelijdenis van Augsburg (1530) beoordeeld? Die vraag wordt in dit artikel behandeld met als antwoord dat Calvinisten zich met Lutheranen verbonden voelden als staande op dezelfde confessie. De verschillen waren verschillen binnen de eenheid van de reformatische traditie. (N.B. Het hele boek is gratis digitaal verkrijgbaar via de website van de uitgever.)

D.J. Steensma, 'Work between Creation and Recreation', in: *Unio cum Christo. International Journal of Reformed Theology and Life*, 8/1 (2022), p. 27-44.

Menselijk leven is hoofdzakelijk bezig zijn. Voor velen is hun werk een bron van geluk. Maar werk gaat soms (of vaak) ook gepaard met moeite, verdriet en crisis. De theologie heeft een boodschap voor allen die actief zijn. Dit artikel geeft daarvan iets aan; het stelt werk in het licht van onze cultuuropdracht, en in het perspectief van de herschepping. In die zin heeft bezig zijn niet alleen waarde voor bijvoorbeeld levensonderhoud, karaktervorming, en zorg voor de schepping, maar ook als bron van vreugde.

Volgende keer in TUA Connect:

- Wisseling van de wacht: nieuwe medewerkers
- De TUA gaat verbouwen!

College met een feestmuts op

Oud-student Gert Jan Hendrik Vogel kijkt vanuit zijn werk als geestelijk verzorger in zowel het Van Weel-Bethesda Ziekenhuis, als hospice Calando, beide te Dirksland, terug op zijn studietijd op de TUA.

Als geestelijk verzorger is drs. Vogel beschikbaar voor patiënten, hun familie en de medewerkers van de zorginstellingen, om het gesprek aan te gaan over wat hen bezighoudt en dat wat zij met iemand willen bespreken. Zo voert hij dus voornamelijk gesprekken, of beter: hij luistert naar mensen, waardoor hij met iedereen kan spreken: 'Omdat de insteek luisteren naar is en niet spreken met kan ik ook een luisterend oor zijn voor veel mensen die niets met een kerk of een geloof hebben. Ik stel mezelf overigens nooit voor als dominee, ik kom ook niet namens de kerk, maar namens het ziekenhuis. Dat ik mijzelf afhankelijk weet van Wie mij gezonden heeft, is genoeg.' De inhoud van de gesprekken wisselt dan ook sterk. Vaak gaan ze over kleinigheden, of bijvoorbeeld over relationele problemen of de angst voor het proces van sterven. Ds. Vogel merkt op dat de angst voor dat wat er na de dood gebeurt nog maar weinig leeft, alleen nog een beetje bij kerkmensen.

Hij is ook voorzitter van de medisch-ethische commissie van het Van Weel-Bethesda Ziekenhuis, waardoor het voorgenomen onderzoek van de artsen vanuit een ethische invalshoek wordt benaderd. Dat daar acute ethische vraagstukken bij komen kijken, hoeft niet te verbazen. Vanuit die functie is hij ook betrokken bij de bezinning op de protestants-christelijke identiteit van het ziekenhuis. Verder is er aandacht voor zingevingsthematiek. 'We proberen op alle klinische afdelingen het gesprek over zingeving met verpleegkundigen te voeren. Sowieso staat "zingeving" hoog op de agenda van het ziekenhuis. Het gaat om meer dan de aandacht voor de kwaal of ziekte, het gaat om de hele mens. Met de daarvoor vrijgestelde verpleegkundigen hebben we geregeld overleg en binnenkort een heidag in een klooster.'

'Het goede van mijn preken dank ik in ieder geval aan de TUA'

Op zijn tijd op de TUA kijkt ds. Vogel met veel plezier terug. Zo herinnert hij zich een vrolijk moment tijdens een college van professor Versteeg, dat op diens verjaardag plaatshad. De studenten hadden besloten hem te trakteren op taart en een feestmuts, en professor Versteeg gaf stralend de rest van het college met een feestmuts op, waarvan hij nog meer genoot dan van de taart. Meer serieus zegt ds. Vogel dat hij op de TUA volwassen in zijn geloof is geworden, dankzij de grote reformatoren – en dan met name Luther – waar hij kennis mee maakte. Ook de open houding van de hoogleraren vond ds. Vogel zeer aangenaam. Er kon 'op een rustige manier' nagedacht worden 'over zaken waar het werkelijk om gaat'. Daarom verbaast het hem ook erg wanneer in de kerken soms met zoveel felheid gesproken wordt 'over dingen waarvan we vanaf dag één geleerd hebben dat je het ook anders kunt zien.

Zo heb ik het in Apeldoorn echt niet geleerd.'

Hoewel vrijwel alle colleges enig raakvlak met de praktijk kenden, valt het niet mee concreet te benoemen hoe hij het op de TUA geleerde in zijn vak gebruikt. Hij heeft 'veel geleerd over hoe je de gemeente moet aanspreken en onderscheidenlijk moet bearbeiten', maar de praktijk – zeker die in het ziekenhuis – is weerbarstig. De invloed van de TUA is dan ook vooral merkbaar in de dertig jaar waarin ds. Vogel gemeentepredikant was. Door die praktijk in de gemeente, die door de TUA mogelijk was gemaakt, kan hij nu ook zijn werk als geestelijk verzorger goed doen. 'De voorraad aan gesprekken, theologische reflecties, Bijbelse verhalen enzovoorts blijkt in de praktijk uit een grote voorraadschuur in mijn hersenen en hart te komen. En verder preek ik bijna iedere zondag met veel vreugde, en het goede van mijn preken dank ik in ieder geval aan de TUA.

Paspoort

Naam:	Gert Jan Hendrik Vogel
Woonplaats:	Oosterland
Geboortedatum:	15 mei 1962
Burgerlijke staat:	getrouwd, vader en opa
Studietijd aan de TUA:	1982-1991
Afstudeerscriptie:	Geschiedenis van het onderzoek naar de achtergrond van 1 Johannes
Beroep:	Predikant/geestelijk verzorger